

Dr. JULIJANA VUKSANOVIC

Dr. PETAR VUKSANOVIC,

Bar

MOGUĆNOSTI KLIMATSKOG LIJEČENJA U JUŽNOM DIJELU CRNOGORSKOG PRIMORJA

I. UVOD

Pod pojmom »južni dio Crnogorskog primorja« u ovom radu podrazumijeva se područje koje gravitira opštinama Bar i Ulcinj.

Ovo područje je poznato po blagoj klimi, toplim dugim ljetima, kratkim i blagim zimama.

Odsustvo bilo kakve industrije garantuje kristalno čist vazduh.

Iako je zadnjih godina, zahvaljujući turističkom bumu, čovjek prilično narušio divne primorske ambijente, doprinio zagađenju plaža, mora i zemljišta, ipak je ovo područje u poređenju sa drugima na našoj obali još uvijek daleko najpovoljnije za odmor, rekreaciju pa i za klimatsko liječenje.

Zdravstveni radnici, koji rade u ovom području, odavno su primijetili da su se mnogi doseljenici ovamo doselili upravo iz zdravstvenih razloga, a posebno zbog bronhijalne astme. Na astmogenoj karti prema Spužiću i Daniloviću ovo područje je označeno kao područje gdje nema astme, ili je veoma rijetka.

Iako su stručno medicinska ispitivanja ljekovitosti pijeska i voda sa ulcinjskih plaža u toku, ovi prirodni faktori su nadaleko poznati i mnogi posjetioči dolaze u Ulcinj upravo radi liječenja.

Iz raspoloživog statističkog materijala, koji obrađuje narodnu patologiju ovog područja, utvrđeno je da su bronhijalna astma, alergična kijavica, astmatiformni bronhitis, alergične kožne bolesti kao i reumatska bolest rijetka oboljenja, što potvrđuje činjenicu da su klimatski faktori za liječenje ovih bolesti ovdje veoma povoljni. Ovo je potvrdila i grupa naših stručnjaka koja je 1966. godine radila na ovom problemu.

Ovo područje nema još, na žalost, klimatska lječilišta u smislu kako ih predviđaju zakoni. Ipak, ovo područje ima veoma razvijenu zdravstvenu službu, veoma povoljne klimatske faktore i široke mogućnosti za klimatsko liječenje pojedinih oboljenja.

2. KLIMATSKE KARAKTERISTIKE SA POREĐENJEM POZNATIH KLIMATSKIH LJEČILIŠTA NA NAŠOJ OBALI

2.1. Temperatura vazduha

PROSJEĆNE TEMPERATURE VAZDUHA 1970—1976. BAR, ULČINJ, DUBROVNIK I OPATIJA

Tabela 1

Mjesto	Godiš. prosjek	M j e s e c											
		I	II	III	IV	V	VI	VII	VIII	IX	X	XI	XII
Bar	15,3	9,3	9,2	10,5	13,4	17,4	21,3	23,3	23,6	19,1	15,7	12,3	9,3
Ulčinj	25,3	7,8	9,8	10,3	13,8	17,7	21,7	24,1	26,2	21,1	15,3	11,6	8,3
Dubrov.	16,2	10,0	9,5	10,9	13,8	17,8	21,9	14,4	24,7	21,5	16,2	13,0	10,3
Opatija	13,7	6,5	7,0	8,5	11,9	16,5	20,0	22,9	23,0	18,8	12,8	10,0	6,8

Iz tabele 1 vidi se da Bar i Ulčinj imaju veoma povoljnu temperaturu vazduha i da se ona ne samo bitno ne razlikuje, nego je čak i povoljnija od temperature u našim poznatim klimatskim područjima, kao što su Dubrovnik i Opatija. Ovo posebno važi za zimske mjesec gdje je temperatura vazduha ovdje daleko povoljnija nego na sjeveru Jadrana.

2.2. Relativna vlažnost

Poznato je da je relativna vlažnost vazduha važan bioklimatski faktor. Što je veća relativna vlažnost, veće su šanse za senzibilizaciju raznim alergenima kao što su prašina, gljivice, razni poleni i dr. Kao što se iz tabele 2 vidi, naše područje ima približnu relativnu vlažnost vazduha kao naša poznata klimatska lječilišta i zato je veoma povoljno za liječenje alergijskih bolesti.

6-GODISNJI PROSJEK RELATIVNE VLAŽNOSTI VAZDUHA
1970—1976. IZRAŽENA U %

Tabela 2

Mjesto	Bar	Ulčinj	Dubrovnik	Opatija
% rel. vlage	67,8	65,5	64,1	63,0

2.3. Sunčanost

Broj sunčanih dana ili časova sa aspekta klimatoterapije je važan, a za neke bolesti čak presudan faktor. Već je u svim turističkim prospektima ušao podatak da ovo područje sa blizu 2800 sunčanih časova godišnje spada u najsunčanija područja Sredo-

zemlja. Primjera radi Bar je u vremenu od 1968. do 1976. imao 973 sunčanih dana, što čini 27,4% od ukupnog fonda dana u 8-godišnjem periodu. Ovo predstavlja važan faktor u helioterapiji.

2.4. Vjetrovi

Bura duva u zimskim mjesecima i donosi uvijek lijepo i sunčano vrijeme sa čistim vazduhom i divnim plavetnilom neba i mora. Ovo područje obiluje pogodnim mjestima, tzv. zavjetinama, gdje se mogu graditi odmarališta, rekreativni i lječilišni centri, pogodni za zimovanje.

Drugi glavni vjetar je široko koji sa Sredozemlja donosi vlažan topao vazduh i pokreće visoke morske talase, koji područje uz obalu ispunjavaju aerosolom bogatim natrijumhloridom, jodom, kalcijem, kalijem i drugim mineralima. Upravo ovi faktori pogoduju astmatičarima i bolesnicima od hroničnih oboljenja disajnih organa. Ovakvo bogatstvo aerosola ima rijetko koje područje na moru, jer se ovdje visoki talasi sa otvorene pučine bez prekida obrušavaju uz obalu, stvarajući bogati aerosol.

Maestral je blagi povjetarac, koji duva ljeti i osvježava obalu.

2.5. Karakteristike morske vode

Srednja temperatura morske vode u ovom području iznosi u aprilu, maju, septembru i oktobru 21° C, a u junu, julu i avgustu 23° C. U malim uvalama sa plitkom vodom temperatura morske vode se penje i na preko 25° C.

Salinitet morske vode je u ovom području jače izražen nego u drugim primorskim mjestima sjevernije, što takode veoma pogoduje liječenju kupanjem.

Iako u ovom području ima zagađivača mora, ipak je ovdje more još uvijek najčistije na našoj obali. Na potezu od Bara do Ulcinja, postoje uvale gdje nema nikakvih zagađivača i gdje je morska voda čista, te se može piti u terapeutske svrhe bez prethodnog pročišćavanja.

2.6. Medicinski učinak pijeska (psamoterapija)

Pjeskovite plaže na južnom dijelu Crnogorskog primorja su na daleko poznate (Canj, Sutomore, Veliki pijesak, Mala plaža Ulcinj i Velika plaža Ulcinj, najduža u Jugoslaviji). Granulacije pijeska kreću se od krupnog šljunka (Canj, Veliki pijesak) do najsitnijih čestica (plaže u Ulcinju). U ljetnim mjesecima u pijesku se razvija temperatura pogodna za liječenje raznih hroničnih reumatskih i degenerativnih oboljenja lokomotornog sistema.

3. ORIJENTACIONE MEDICINSKE INDIKACIJE ZA KLIMATSKO LIJEČENJE U JUŽNOM DIJELU CRNOGORSKOG PRIMORJA

Kao što se iz ovog kratkog prikaza vidi, na ovom području postoje gotovo idealne mogućnosti za klimatsko liječenje i oporavak od niza bolesti, od kojih treba spomenuti samo grupe koje su indikovane za ovu vrstu klimatskog liječenja.

3.1. Oboljenja organa za disanje

Hronična oboljenja gornjih disajnih puteva, hronični sinusitisi, bronhitisi, bronhijalna astma i dr.

3.2. Oboljenja srca i krvotoka

Rekonvalescenti od koronarne bolesti, esencijalna arterijska hipotenzija i hronične bolesti perifernih krvnih sudova.

3.3. Hronične bolesti lokomotornog sistema

Razna degenerativna oboljenja i hronične reumatske bolesti.

3.4. Ginekološka oboljenja

Hronične upale ženskih polnih organa i sterilitet.

3.5. Kožna oboljenja

Razni hronični ekcemi, svrbež kože raznog porekla, kožne alergijske bolesti, psorijaza, razne hronične upale kože i sl.

3.6. Dječije bolesti

Slabunjava i malokrvna djeca, djeca sa lošim apetitom, tzv. »nervozna djeca«, dječiji dijabetes, dječije hronične bolesti disajnih puteva, a posebno dječija bronhijalna astma, reumatska bolest u rekonvalescenciji, te kožne i alergijske bolesti djece.

4. PREDLOZI ZA ORGANIZACIJU KLIMATSKOG LIJEČENJA

S obzirom da za sada u ovom području ne postoje organizovana lječilišta i da je za njihovo osnivanje potrebna ne samo naučna i zakonska procedura, već i znatna finansijska sredstva, predlaže se da se razvoj klimatskog liječenja odvija u dvije faze

Prva faza

Jačanje i usavršavanje zdravstvene službe, u smislu fizikalne medicine i balneoterapije. Za sada bi mogli da se postojeći internisti, u tom pravcu, usavršavaju, a uz njih treba da se školuje i pomoćni kadar.

Dalje, treba povezivati zdravstvenu službu sa ugostiteljskim radnim organizacijama i putem samoupravnih dogovora organizovati liječenje na principu »da zdravstvene organizacije liječe, a da hoteli pružaju pansionski dio bolesnicima«. Najpogodniju mogućnost za ovo pružaju Čanj, Sutomore i Ulcinj.

Druga faza

U drugoj fazi, kada se steknu iskustva, objave vidljivi rezultati i stekne povjerenje pacijenata i medicinske javnosti, može se uz dogovor sa već postojećim klimatskim lječilištima u Republici prići adaptaciji ili izgradnji novih lječilišta.

Ovaj rad je imao za cilj da ukaže na još neiskorištene mogućnosti klimatskog liječenja u ovom području i da da podstrek zdravstvenoj službi i turističkim organizacijama da zajedničkim snagama pridu jednoj društveno opravdanoj i za ovaj kraj privredno korisnoj akciji — početku klimatskog liječenja u ovom području.

L I T E R A T U R A

- Statistički godišnjaci SRCG 1968—1977. Republički zavod za statistiku SR CG, Titograd.
- Statistički godišnjaci SFRJ 1968—1977. Savezni zavod za statistiku, Beograd.
- Štrascr, T.: Meteorologija, Medicinska enciklopedija 6, Leksikografski zavod FNRJ Zagreb, 1962.
- Štrascr, T., Godiš, V.: Uvod u medicinsku bioklimatologiju i osnovi balneo-klimatoterapije, Medicinska knjiga Beograd — Zagreb, 1969.
- Žarković, G. i sar.: Preventivna medicina, Veselin Masleša, Sarajevo, 1962.

Summary

**FEASIBILITIES OF CLIMATIC TREATMENT
IN THE SOUTH OF THE MONTENEGRO COAST**

Dr Julijana and Petar VUKSANOVIC

The South of the Montenegro Coast abounds with ideal natural factors for climatic treatment of certain groups of infirmities. The conveniences have not been used so far, therefore it is suggested to start gradual establishing of climatic health resorts in this region.

Health service and the catering organizations should play an important part in this by selfgoverning agreements.